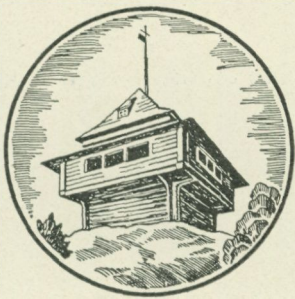

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1941**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1941

Redaktion:

ANDREAS LINDBLOM · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

Omslaget: Kronprinsen och prins Gustaf Adolf på Skansen vid defileringen under "Det frivilliga försvars dag" den 15 september 1940. Foto Dagens Nyheter.

Tryckt hos

Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1941

MÄRKLIGA NYFÖRVÄRV

EN DÖRR FRÅN DEN YNGRE VASATIDEN

Till de värdefulla gåvor Nordiska museet under år 1940 fått mottaga av Vännerna hör en dörr, som genom sin släktskap med en grupp snickarearbeten, lokaliserade till de oxenstiernska storbyggena Tidö och Tyresö, kan dateras till 1600-talets andra fjärdedel. Den kan tyvärr ej följas tillbaka till sin ursprungliga plats, och om den från början gjort tjänst i ett bostadshus eller i en kyrka som dörr i en predikstolstrappa kan svårligen avgöras. I senare tid synes dörren ha undergått vissa förändringar, i det att det utanpåliggande stora låset borttagits och gångjärnsbeslagen flyttats över från den ena långsidan till den andra. Den har olika sidor, en enklare med endast listverk och fyllningar och en rikare utformad med delvis arkitektonisk uppbyggnad och överflöd av intarsia i grotesk art.

Den konsthistoriska forskningen har för ej så länge sedan ägnat uppmärksamhet åt liknande arbeten, bevarade i herrskaps-hus och kyrkor huvudsakligen i Västmanland och Södertörn (H. Rabén). Man har med goda skäl tillskrivit dessa arbeten en enda stor verkstad i trakten av Västerås, knuten till Axel Oxenstiernas bygge vid Tidö och hans broder Gabriel Oxenstiernas vid Tyresö. Till Sverige har denna karakteristiska intarsiastil kommit närmast från nordvästra Tyskland, från Lübeck, dels genom inkallade snickare dels genom importerade arbeten av de båda huvudmästarna Heinrich Sextra och Michael Sommer. Till den förres verkstad hänförs dopkapellskranket och den krokanliknande dopfunten i Västerås domkyrka, för-

värvade 1622 från Lübeck. Den svenska verkstaden har på Tidö efterlämnat en rad högst märkliga arbeten, nämligen de många dörrarna med deras fantastiska omfattningar och krön, av vilka en genom Karl XV:s åtgörande hamnat i Nationalmuseum. Andra bevarade monument av samma skola äro Melcherdt snickares predikstol från 1639 i Tyresö kyrka och herrskapets till Årsta bänkar i Österhaninge kyrka, daterade 1621 och 1622. Även om man ej vill gå så långt som till att ange den nu till museet förvärvade dörren som ett verk av Melcherdt, kan man ej komma ifrån, att det förefinnes ett mer än allmänt stilistiskt samband mellan dörren och de nämnda arbetena i Tyresö och Österhaninge, ett intryck, som ytterligare förstärkes vid en jämförelse med en i Nordiska museet befintlig dörr från Årsta, troligen samtidig med Österhaningebänkarna.

Marshall Lagerquist.

